π. Συμεών Κραγιόπουλος: Χριστιανοί τον 21ο αιώνα; (Δημήτρης Γ. Ιωάννου)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 24 Ιουλίου, 2023

Είδαμε στο 1^{ο} μέρος του άρθρου μας ποια πρέπει να είναι η γνήσια χριστιανική ζωή σύμφωνα με τον π. Αιμιλιανό Σιμωνοπετρίτη, ο οποίος σχολίασε κείμενα του αγίου Μαξίμου του Ομολογητή. Ο λόγος του όμως φάνηκε σαν να απευθύνεται μόνο στους μοναχούς, ενώ στην πραγματικότητα αφορά, όπως είπαμε, κάθε άνθρωπο. Πώς φαίνεται αυτό; Θα καταφύγουμε στην θεολογία του π. Συμεών Κραγιόπουλου, ο οποίος καταδεικνύει με ενάργεια ότι η αναζήτηση της χάρης δεν είναι ζήτημα απλά μοναχικό, αλλά αφορά, όπως είπαμε, κάθε χριστιανό.

Στο βιβλίο του «Μέσα στην έρημο του κόσμου- χριστιανός τον 21^{ο} αιώνα;», ανέφερε, όπως ήδη είπαμε, καταρχήν το γεγονός ότι στην πρώτη εκκλησία η χάρη ήταν αισθητή και οδηγούσε τους πιστούς στο μαρτύριο. Αργότερα, τον Δ' αιώνα ο κίνδυνος της εκκοσμίκευσης οδήγησε τους πιστούς στην έρημο και γεννήθηκε ο μοναχισμός, και κατόπιν, όταν υπήρξε και μια τάση εκκοσμίκευσης του ίδιου του μοναχισμού, ήρθε ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος και αναζωπύρωσε το θέμα της αισθητής χάρης μέσα στην Εκκλησία, ενώ ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς υποστήριξε θεολογικά την διδασκαλία του αγίου Συμεών περί ακτίστου φωτός. Και εμείς σήμερα, λέγει ο πατήρ, οφείλουμε να διακρινόμαστε από το αυτό πνεύμα, να αναζητούμε την χάρη αισθητά.

Ο χριστιανός, διδάσκει ο π. Συμεών, ότι είναι ο αληθινός άνθρωπος, και θα γίνει αληθινός άνθρωπος «όχι με ό,τι θα κάνει ο ίδιος στον εαυτό του, αλλά με αυτό που θα κάνει ο Θεός σ’ αυτόν». **Υπάρχει λοιπόν, εν μέσω της νεωτερικότητας, στην κοινωνία μας μια νοοτροπία αναζήτησης ενός κοινωνικού «λούστρου», η ανάγκη να φαίνεται κανείς στους άλλους ως ευγενικός, «τζέντλεμαν», ως «πολιτισμένος» κλπ. Και κάθε άνθρωπος μεμονωμένα νιώθει σήμερα την ανάγκη να φαίνεται τέτοιος και στα μάτια του ίδιου του εαυτού του, να σχηματίζει καλή εικόνα για τον εαυτό του. Η ευγένεια, η καλή συμπεριφορά, η μόρφωση κλπ. δεν είναι καθ’ εαυτά κακά, ωστόσο, όταν τα αντιμετωπίζει κανείς με τέτοιο πνεύμα, της αυτο-εξύψωσης, μπορούν να αποβούν παγίδα για τον χριστιανό.**

Αναφέρεται κατόπιν σε έναν ασκητή του αγίου Όρους, που δεν είχε σχηματίσει τέτοια εικόνα για τον εαυτό του και έλεγε «εγώ είμαι ένας σκύλος». Πήγαινε στα

μοναστήρια για να ζητήσει φαγητό, και αν του έδιναν, έλεγε ευχαριστώ, και αν δεν του έδιναν και τον έδιωχναν, και πάλι δεν τον πείραζε καθόλου και ευχαριστούσε. «Εγώ σκύλος είμαι, αν θέλουν οι άνθρωποι μου δίνουν, αν δεν θέλουν δεν μου δίνουν», έλεγε με ταπείνωση. Δεν δυσκολευόταν καθόλου να έχει αυτό το πνεύμα, να πάρει αυτή τη στάση, να έχει αυτή τη θέση. Αυτό είναι αναγκαίο για κάθε χριστιανό. Στον συγκεκριμένο ασκητή δεν κακοφαινόταν, αν του μιλούσαν οι άλλοι άσχημα, ούτε παραξενευόταν, ούτε καν μέσα του κάτι αντιδρούσε και «κλωτσούσε» για την συμπεριφορά αυτή. Ζούσε αυτή την αλήθεια, αυτή την πραγματικότητα, της αληθινής ταπείνωσης του εαυτού του. Και είναι, λέγει ο π. Συμεών, αναγκαίο και σε μας τους κοσμικούς αυτό το πνεύμα, αυτός ο τρόπος σκέψης.

Ο πατήρ αναφέρεται στην πρώτη του επίσκεψη στο Άγιο Όρος, όπου και διαπίστωσε ότι οι πατέρες εκεί **είναι απαλλαγμένοι από αυτό το πνεύμα, που κάνει εμάς να υποφέρουμε. Δεν τους απασχολούσε δηλαδή καθόλου το να προσπαθούν να δώσουν καλή εντύπωση στους άλλους, αλλά και στον ίδιο τους τον εαυτό. Πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό. Αν απαλλαγεί κανείς από αυτή την αναζήτηση, τότε, λέγει ο πατήρ Συμεών, επέρχεται η «νήψις». Ο άνθρωπος δηλαδή γρηγορεί επάνω στον εαυτό του, προσέχει τον εαυτό του, παρακολουθεί μόνο την συνείδησή του, ώστε να είναι καθαρή. Και όσο πιο καθαρά ακούγεται η φωνή της συνείδησης, τόσο πιο πολύ συμμορφώνεται κανείς προς τη φωνή της, και έπειτα αυτή καθαρίζει ακόμη πιο πολύ και επισκηνώνει μέσα του η χάρη του Θεού.**

Ο π. Συμεών παρατηρεί ότι αυτό το πνεύμα, η ανάγκη για αυτο-εξύψωση, καλλιεργείται στις μέρες μας, εδώ και κάποιες δεκαετίες, περισσότερο απ' ό,τι παλαιότερα. Σήμερα μας απασχολεί περισσότερο να σχηματίζουν οι άλλοι καλή γνώμη για μας, απ' ό,τι τους προγόνους μας. Ζούμε στην εποχή, μπορούμε να παρατηρούμε, της αυτολατρείας. Πρέπει ωστόσο να προσπαθήσουμε να απελευθερωθούμε απ' όλα αυτά. Όπως είπαμε, αν ξεφύγουμε απ' αυτό, και αποκτήσουμε καθαρή συνείδηση, τότε αυτή μέσα μας θα γεννήσει και την πίστη, ο άνθρωπος θα γίνει απλός, ταπεινός, έτοιμος να δώσει την ύπαρξή του με απλότητα και ταπείνωση στον Χριστό, δίχως επιφυλάξεις. Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι ότι ζούμε μέσα στον κόσμο, αλλά ότι μας διακρίνει αυτό το πνεύμα. Αν δεν έχουμε, εξαιτίας του, παρακολούθηση της συνείδησής μας, ούτε θα καταλαβαίνουμε ότι έχουμε πάθη. Και δεν πρέπει να αφήνουμε τα πάθη να δουλεύουν μέσα μας. Κυριευόμαστε από τα πάθη μας και δουλεύουμε σε αυτά, χωρίς να το αντιλαμβανόμαστε καν. Μπορεί μάλιστα, χάριν αυτού του πάθους, να κάνουμε και προσευχή ή οτιδήποτε άλλο πνευματικό. Τότε δεν ταπεινώνεται κανείς ενώπιον του Θεού, δεν αγωνίζεται πραγματικά κατά των παθών, αλλά δουλεύει σ' αυτά, ακόμη και αν, όπως είπαμε, κάνει πνευματικά πράγματα. Χρειάζεται να κοπιάσουμε χάριν της

ταπείνωσης. Ποιος ακολουθεί αληθινά τον Χριστό; Ο Κύριος, όπως βλέπουμε στα Ευαγγέλια, πορεύεται εκουσίως προς το πάθος. Κάτι τέτοιο, χωρίς να το καταλαβαίνουμε, μας σκανδαλίζει: γιατί να πορεύεται στον Σταυρό, ενώ μπορεί να τον αποφύγει; Πρέπει να αποδεχτούμε βαθιά και αληθινά το πάθος του Χριστού, το ότι ο Θεός δηλαδή μας κάνει όντως παιδιά του κλπ, αλλά «μας ετοιμάζει για σφαγή». **Καθένας που είναι του Χριστού, παθαίνει. Πρέπει να μην κουβαλάμε τον εαυτό μας για να δεχθούμε αληθινά το κάλεσμα του Θεού. Ο παλαιός άνθρωπος ζει μέσα μας και δεν θέλει να πεθάνει. Οφείλουμε να ακολουθήσουμε τον Χριστό στην σταύρωσή Του για μας: πρέπει να συσταυρωθούμε μαζί Του. Δεν έχει σημασία τι θα πάθουμε, αλλά ότι μέσα από τον πόνο θα βγει κάτι καλό. Η σφαγή αυτή θα είναι λύτρωση.**

Δύσκολα, λέγει ο π. Συμεών, συμμορφώνεται κανείς μ’ αυτό το πνεύμα. Αναφέρει ως παράδειγμα τους Αποστόλους Ιάκωβο και Ιωάννη, που ζήτησαν από τον Χριστό, λίγο πριν Αυτός σταυρωθεί, να καθίσουν ο ένας δεξιά και ο άλλος αριστερά, όταν θα βασιλεύσει –όπως νόμιζαν, με κοσμική έννοια- στον Ισραήλ. Ψαράδες ήταν, απλοί άνθρωποι, και όμως μέσα τους ζούσε η φιλαρχία. Δεν καταλάβαιναν ακόμη τίποτε από την διδασκαλία του Χριστού. Ήταν μαζί με τον Χριστό, Τον αγαπούσαν, αλλά δεν Τον καταλαβαίνουν. «Είναι κολλημένοι σ’ αυτό που έχουν στο μυαλό τους», λέγει ο π. Συμεών.

Γίνεται λοιπόν να είμαστε χριστιανοί, αλλά να μην παίρνουμε «είδηση» από όλα αυτά. Δεν καταλαβαίνουμε τι ζητεί ο Χριστός. «Και την ώρα που τάχα είμαστε μαζί Του, εμείς τα δικά μας• που φυσικά είναι ο εγωισμός, είναι η επίδειξη, είναι το να προβληθούμε κλπ», παρατηρεί ο πατήρ. Ο Χριστός όμως λέγει τελικά ότι, όποιος θέλει να είναι πρώτος, θα είναι τελευταίος και θα γίνεται υπηρέτης των άλλων. Το δικό μας πνεύμα είναι όμως να είμαστε «κοσμικοί» άνθρωποι, αλλά να έχουμε και τα καλά του Θεού. Αυτό είναι «πονηρία» και «πρόκληση».

Περαιτέρω, εμείς σήμερα, καίτοι βαπτισμένοι- βαπτιστήκαμε στην νηπιακή ηλικία-, αναγεννημένοι με την έννοια ότι έχουμε μέσα μας το Άγιο Πνεύμα, «κατορθώνουμε να το κρατούμε εκεί ανενέργητο». Δεν χρειάζεται λοιπόν να κοιτάξουμε πουθενά έξω, αλλά αποκλειστικά μέσα μας- να ανακαλύψουμε αυτόν τον θησαυρό που εναποτέθηκε μέσα μας με το άγιο βάπτισμα. Πρέπει να υπάρξει αληθινή μετάνοια, εξομολόγηση και ο Θεός θα δώσει την συγχώρηση, θα αναζωπυρώσει την χάρη που πήραμε με το βάπτισμα. «Να βάλουμε πραγματικά αρχή». Πρέπει να απαρνηθούμε αληθινά τον εαυτό μας, να πιστέψουμε αληθινά «και το θαύμα θα γίνει».

Ο Χριστός ήρθε και γεννήθηκε μακριά από τους θορύβους του κόσμου-**η Γέννηση Του είναι το σεσιγημένο μυστήριο**. Η Ενσάρκωση έγινε μέσα στη σιωπή, στην απομόνωση, στην ησυχία, εντελώς μακριά από το κοσμικό πνεύμα και δεν έχει καμιά σχέση με τον «κόσμο». «Να δώσουμε τον εαυτό μας σ’ αυτή την σιγή», λέγει ο πατήρ,

ειδικά μέσα στη θεία λατρεία, «απαλλαγμένοι από τον εαυτό μας». «Διότι ο εαυτός μας, καθό αμαρτωλός και καθό δέσμιος των παθών και υπηρέτης του ειδώλου εγώ, δεν ξέρει τίποτε απ' αυτά. Όσο και αν ακούσει, όσο και αν έχει καλή διάθεση, δεν καταλαβαίνει τίποτε».

Η ψυχή, παρατηρεί ο πατήρ Συμεών, «μένει συνήθως μέσα στο καβούκι της, στο εγώ της, στο σκοτάδι της, στην άγνοια: είναι στην απώλεια». Πρέπει να καταλάβουμε, λέγει και ξαναλέγει ο πατήρ, τι θα πει «απαρνούμαι τον εαυτό μου». «Να απαρνηθείς την αθυμία σου, τη μελαγχολία σου, τον άξεστο και αγροίκο χαρακτήρα σου, τα καμώματά σου, τα χούγια σου, όλα εκείνα που έχεις περί πολλού.» Ο Κύριος λέγει να απαρνηθούμε ολόκληρο τον εαυτό μας. «Κι εκείνο που νομίζεις το καλύτερό σου, κι εκείνο να απαρνηθείς. **Αλλά δεν μας αφήνει η εγωλατρία. Πρέπει να πούμε 'αντίο' στον κόσμο, στο κοσμικό φρόνημα, σε ό,τι έχουμε περί πολλού** ». Τελικά, αν δεν πει ο άνθρωπος, όπως λέγει και ο Αβάς Αμμώνιος στο Γεροντικό, «εγώ και ο Θεός υπάρχουμε στον κόσμο», δεν σώζεται. Το κοσμικό φρόνημα διακατέχει καμιά φορά και τους μοναχούς. Είναι μεγάλο θέμα ν' αποφασίσει κανείς να γίνει του Χριστού, να ακολουθήσει τον Χριστό. Αυτό γίνεται σιγά-σιγά. Χρειάζεται χρόνος για να αναγεννηθεί η ψυχή, «να γίνει όπως τη θέλει ο Χριστός». Βαθιά μέσα μας, επαναλαμβάνουμε για πολλοστή φορά, πρέπει «ν' απαρνηθούμε τον εαυτό μας» και ο Κύριος «να δείξει στην πράξη ότι έγινε αυτό».

Όποιος απομακρύνθηκε όντως από τον θόρυβο του κόσμου, έχει μέσα του τη χαρά του Θεού. Πρέπει, όπως λέγει και ο Απόστολος Παύλος, «να σταυρωθεί ο κόσμος για μας και μεις για τον κόσμο». «Λυπόμαστε ωστόσο τον εαυτό μας, περιποιούμαστε τον εαυτό μας, μην τυχόν του στερήσουν τίποτα, μην τυχόν και δεν τον τιμήσουν».

«Βάλε αρχή», λέγει ο πατήρ. «Θα σου δώσει τη χάρη ο Θεός να έχεις μια γεύση, τι εστί απαρνούμαι τον εαυτό μου. Για να σταθεροποιηθεί αυτό βέβαια μέσα σου, θέλεις δρόμο – ο Θεός ξέρει- αλλά θα σου δώσει ο Θεός τον χρόνο ζωής• δεν θα σε αδικήσει». Δίνει ο Θεός πρόγευση της αληθινής ζωής, «και αν αυτό το πράγμα λείπει, πρέπει να ανησυχήσει κανείς». Ο Κύριος δίνει μια γεύση. «Αλλά ειδικότερα στην πνευματική ζωή, ο Κύριος θα βρει τρόπο στον καθένα που έχει καλή διάθεση, που έχει μια ειλικρίνεια μέσα του, που έχει ευθύτητα, που έχει πόθο, που έχει μια πίστη, θα βρει τρόπο ο Κύριος να δώσει πραγματική γεύση της πνευματικής ζωής- όσο βέβαια μπορεί να νιώσει κανένας και να γλυκάνει την ψυχή του. Θα βρει τρόπο να το κάνει αυτό ο Κύριος. Μας δίνει ο Θεός αυτή τη γλύκα για να φιλοτιμηθούμε».

«Μακάρια η ψυχή, που, όταν έχει από τον Θεό αυτή τη γλυκιά γεύση, φιλοτιμείται και ενεργεί ανάλογα: αμέσως να ανταποκρίνεται, αμέσως να τρέχει στον Κύριο, αμέσως να αξιοποιεί τη γεύση αυτή, την έλξη αυτή, το βίωμα αυτό το πνευματικό». Και όλο και περισσότερο στην ψυχή αυτή, ο Θεός της ανοίγει το δρόμο, «της δίνει

καινούργιες γεύσεις, πλησμονή γεύσεων». Ωστόσο, δυστυχώς μας τρίβει η καθημερινότητα, μας απορροφά, «μας κάνει δικό της».

Ο π. Συμεών στο σημείο αυτό αισθάνεται αισιόδοξος. Πιστεύει ότι μια τέτοια αλλαγή νοοτροπίας και μετάνοιας είναι δυνατόν να συμβεί στον κόσμο, γιατί ο συμβατικός χριστιανισμός, ειδικά αυτός της Δύσης, κατέρρευσε. Οι άνθρωποι αισιοδοξεί ότι θα νιώσουν ξανά την επιθυμία της αληθινής μετανοίας. Και αυτό παρά το ότι για ν' αναγεννηθεί κανείς πνευματικά, πρέπει «να πεθάνει». «Όλη αυτή την πραγματικότητα του κόσμου πρέπει να την αφήσουμε, για να ζήσουμε πραγματικά». «Του Θεού δώρα, λέγει, είναι όλα, και τα λουλούδια, και τα δέντρα, και τα λιβάδια κλπ., αλλά όπως ακριβώς έκανε ο Χριστός, πρέπει να πεθάνει πρώτα κανείς ακόμη και απ' αυτά (ο Κύριος πορεύτηκε εκουσίως προς το πάθος), για να τα ξαναδούμε πάλι όπως αληθινά τα έφτιαξε ο Θεός».

***

Δεν χρειάζεται λοιπόν να φύγει κανείς από τον κόσμο για να κάνει αληθινά πνευματική ζωή. Ο πατήρ Συμεών δεν πιστεύει ότι ο άνθρωπος πρέπει να απαλλαγεί απλά από την α ή την β αμαρτία, αλλά από τον λεγόμενο «παλαιό εαυτό», όρος ο οποίος καταδεικνύει πολύ καλύτερα την όλη αρρωστημένη κατάσταση από την οποία ο άνθρωπος παλεύει να απαγκιστρωθεί. «Δεν είναι απλώς η αμαρτία, το εμπόδιο. Είναι ότι πασχίζεις να περισώσεις το εγώ σου», γράφει, όπως είχαμε δει, σε κάποιο σημείο. «**Δεν τολμούμε να ξεπαγιδευτούμε από τον παλαιό άνθρωπο** », γράφει κάπου αλλού.

Ο παλαιός εαυτός, σαν ψυχοπάθεια που χρονίζει, σιγά σιγά κατοχυρώνει την θέση του μέσα μας, και γίνεται περίπου δεύτερη φύση μας. Ο όρος «παλαιός άνθρωπος» είναι στην πραγματικότητα φιλοκαλική κατηγορία και αναφέρεται στο βαθύτατα, όχι απλά ψυχολογικό, αλλά ψυχοδυναμικό και οντολογικό επίπεδο, όπου αναδύεται και γεννάται το ον «άνθρωπος». Στα αβυσσαλέα βάθη του εαυτού μας, εκεί από όπου πηγάζει και το ίδιο το εγώ, υπάρχει στην πραγματικότητα ο βαθύς εαυτός, η «καρδιά», που σημαίνει τον εσώτατο άνθρωπο, εκεί οπού κλίνει τελικά η όλη ηθική υπόσταση του ανθρώπου, η αναφορά του στον Θεό ή το κλείσιμο στον εαυτό, η παράδοσή του στον άλλο ή η φιλαυτία. Και ο πατήρ Συμεών, **με την βοήθεια, εννοείται κάποιου πνευματικού πατρός**, μας καλεί να αισθανθούμε ακόμη και μέσα στον κόσμο μας τον παλαιό άνθρωπο και να τον αποβάλουμε. **Δεν είναι ο τόπος που σώζει, αλλά η στάση που παίρνει η καρδιά. Και πρέπει, όπως τονίσαμε, να παραδοθεί κανείς αληθινά στον Χριστό και να αφήσει τον Κύριο να ενεργεί μέσα του, ζώντας ακόμη και μέσα στον μεγαλύτερο θόρυβο του κόσμου.**

***

Τελειώνουμε με την εξής παρατήρηση: είδαμε ότι ο ύστερος μοντερνισμός, η μεταμοντέρνα συνθήκη μιλά για «διάλυση» και για «θάνατο» του εαυτού. Για όλα αυτά είπε πολλά η Αποδόμηση. Να λοιπόν που οι σύγχρονοι φιλοκαλικοί πατέρες μας μιλούν για τον «θάνατο του εαυτού», και μάλιστα τον αληθινό. **Μέσα στις φιλοσοφικές θεωρίες** –θέμα που δεν μπορούμε να αναλύσουμε εδώ- **το εγώ στην πραγματικότητα ανακυκλώνεται και θριαμβεύει, νομίζοντας ότι «αυτοδιαλύεται».** Ακόμη και η κατάθλιψη, η αρρώστια που μαστίζει τον 21^{ο} αιώνα, είναι στην πραγματικότητα μεταμφιεσμένος εγωισμός. **Ο αληθινός θάνατος του «εγώ» είναι ο τερματισμός της φιλαυτίας και η υπέρβαση του εγωισμού** . Από αυτή την άποψη ο χριστιανισμός εξακολουθεί να είναι απίστευτα μοντέρνος.

(Πηγή: antifono.gr*)*